

Asia: VN/11423/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi

Taustatiedot

Vastaajatahon virallinen nimi

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Helena Tuorila

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

helena.tuorila@kkv.fi

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)?

Ei kantaa

2. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

Kyllä [Esitysluonnoksessa todetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollossa julkisen ja yksityisen palvelutuotannon vaatimukset ja valvonta ovat tällä hetkellä erilaiset. Terveydenhuollon ja ympärivuorokautisten sosiaalipalvelujen tuottaminen yksityisesti edellyttää valvontaviranomaisen lupaa, tilojen ja laitteiden tarkastusta sekä omavalvontasuunnitelmaa, kun taas kunnallisessa palvelutuotannossa vastaavia menettelyjä ei ole. Lisäksi yksityistä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat säännökset ovat pitkälti puitelainsäädäntöä ja lupaviranomaisilla on toimintaedellytyksiä arvioidessaan harkintavaltaa. Kun palveluntuottajat asioivat eri aluehallintovirastojen ja Valviran kanssa, kohtaavat ne epäyhtenäisiksi muodostuneita lupakäytäntöjä, jotka lisäävät palveluntuottajien eriarvoisuutta. Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) mukaan on perusteltua, että palveluntuottajien valvonta on mahdollisimman yhdenmukaista riippumatta siitä, onko kyseessä yksityinen vai julkinen toimija. Eri palveluntuottajien kilpailun kannalta ei voida pitää hyvänä, että

toiminnanharjoittajien lupa- ja ilmoitusmenettely on erilainen riippuen oikeudellisesta muodosta, jolla palveluja tuotetaan. Yhtenäinen palveluntuottajien rekisteröintimenettely parantaa palveluntuottajien yhdenvertaisuutta ja siten toimialan yrittäjyyttä sekä liiketoimintaedellytyksiä. Yhtenäinen ja sisällöllisesti ennakoitava sääntely tukee myös palveluinnovaatioiden kehittymistä sosiaali- ja terveystaloudissa.]

3. Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (2 luku, 16 §)?

Ei kantaa

4. Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

Ei kantaa

5. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kantaa

6. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kantaa

7. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Ei kantaa

8. Onko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa koskevat säännökset riittävät (4 luku)?

Ei kaikilta osin [Esitysluonnoksen 26 §:ssä säädettäisiin sekä palvelunjärjestäjän että palveluntuottajan velvollisuudesta laatia omavalvontaohjelma. Palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvonta on tärkeää palvelujen laadun varmistamiseksi, mutta omavalvonta ei voi korvata viranomaisten vastuulla olevaa valvontaa. KKV muistuttaa, että omavalvonnasta huolehtiminen edellyttää henkilöstöltä riittävää asiantuntemusta, minkä lisäksi tulee huomioida riittävät ajankäytölliset ja taloudelliset resurssit sen toteuttamiseen. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että omavalvontaohjelman seurannassa tulisi ottaa huomioon asiakkaiden, potilaiden, heidän omaistensa ja läheisten kokemuksia. Palveluntuottajan ja palveluyksikön tulisi hyödyntää palvelujen käyttäjien antamasta palautteesta ja kokemuksista saatua tietoa suunnitelmallisen toiminnan kehittämiseksi. KKV pitää kannatettavana, että omavalvonnassa palvelunjärjestelmän toimintaa arvioitaessa ei tule keskittyä vain tekniseen tai laadulliseen turvallisuuteen vaan tulee selvittää asiakkaiden ja potilaiden kokemus hoivasta, hoidosta ja palvelusta, sillä niillä on merkittävä asema asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämisessä. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että sekä omavalvontaohjelma että sen seurannassa tehdyt havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet olisi julkaistava julkisessa tietoverkossa tai muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla. Julkisuutta edistäviä tapoja voisivat olla esimerkiksi palveluntuottajan tiedote asiakkaille ja potilaille. Samoin esitysluonnoksen 27 § 3 momentissa säädettäisiin omavalvontasuunnitelman tekemisestä sähköisesti. Momentin mukaan omavalvontasuunnitelma olisi pidettävä julkisesti nähtävillä joko julkaisemalla se julkisessa tietoverkossa tai muulla sen julkisuutta edistävällä tavalla. Näiden momenttien osalta KKV muistuttaa heikot digitaaliset taidot

omaavien asiakkaiden ja potilaiden tiedonsaannin huomioimisesta. Lakiesityksen 29 §:ssä esitetään palveluntuottajan ja henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta asiakas- ja potilastyössä ilmenevistä epäkohdista. Tarkoituksena olisi, että epäkohdat ja niiden uhat tulisivat tietoon ja niihin voitaisiin puuttua ajoissa. Pykälän 5 momentin tarkoituksena on turvata se, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö kertoisi havaitsemistaan tai muuten tietoonsa saamistaan asiakas- ja potilasturvallisuudelle aiheutuneista epäkohdista ja niiden uhista. Henkilöstö saattaa nykyisin jättää ilmoittamatta ongelmista peläten oman asemansa puolesta. KKV pitää perusteltuna, että säännöksessä kiellettäisiin kohdistamasta kielteisiä vastatoimia ilmoituksen tehneeseen henkilöön, jotta henkilöstön oikeussuoja ei vaarantuisi ilmoituksen vuoksi. Perättömien ilmoitusten ehkäisemiseksi on perusteltua, että tiedetään epäkohdan ilmoittajan henkilöllisyys. Tällöin kyetään myös paremmin hankkimaan lisätietoja ongelmasta. Sosiaali- ja terveydenhuollossa ilmenevät ongelmat ja epäkohdat voivat olla moninaisia ja on mahdollista, että joissain tilanteissa voi olla perusteltua voida tehdä ilmoitus epäkohdasta anonyminä ilmoituksen tekijään kohdistuvien seuraamusten välttämiseksi.]

9. Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (5 luku)?

Ei kantaa

10. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista?

Esitysluonnoksen 8 §:ssä säädettäisiin muun muassa toimitiloista ja toimintaympäristöstä. Kuten esityksessä todetaan pykälän 1 momentti vastaa asiasisällöltään pääosin yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 §:n 1 momenttia ja yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 3 §:ää koskien toimitiloja ja varusteita. Terveydenhuoltolain 4 §:n 4 momentissa säädetään, että terveydenhuoltoa varten kunnalla tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymällä on oltava käytettävissään asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet. KKV pitää kannatettavana, että yksityisten ja julkisten palvelun tuottajien toimitilojen ja välineiden arvioinnissa käytettäisiin vastaavia kriteerejä. Näin varmistettaisiin osaltaan palvelun tuottajien tasapuolinen markkinoille pääsy ja kilpailuneutraliteetti.

Esitysluonnoksen 11 §:ssä säädettäisiin palveluntuottajien rekisteristä. Tällä hetkellä kenelläkään Suomessa ei ole kokonaiskuvaa kaikista sosiaali- ja terveystalvelujen tuottajista, palveluyksiköistä ja niiden tuottamista palveluista. Palveluntuottajien tiedot sijaitsevat hajallaan eri viranomaisten rekistereissä. KKV pitää kannatettavana, että tiedot sekä julkisista että yksityisistä palveluntuottajista ja sosiaali- ja terveystalveluja tuottavista palvelu-yksiköistä kootaan samaan valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin. Yksi ajantasaista tietoa sisältävä valtakunnallinen rekisteri helpottaisi viranomaisten valvontatoimintaa. Lisäksi 14 §:ssä ehdotettu julkinen tietopalvelu palvelisi eri tahojen (asiakkaiden, potilaiden, palvelunjärjestäjien, viranomaisten) tietotarpeita esimerkiksi silloin, kun he haluavat hyödyntää valinnanvapauttaan palvelun tuottajien ja tarjolla olevien palvelujen suhteen.

Tuorila Helena
Kilpailu- ja kuluttajavirasto